

Naturvårdsverket
106 48 STOCKHOLM

Mimmi.Skog@Naturvardsverket.se
registrator@naturvardsverket.se
Gote.Hamplin@naturvardsverket.se

Förvaltningsrätten i Stockholm
115 76 Stockholm
forvaltningsrattenistockholm@dom.se

Stockholm 140214

Besvär över Naturvårdsverkets beslut 2014-02-13, Ärendenr: NV-01032-14

Beslut som överklagas: Naturvårdsverkets beslut 2014-02-14 om skyddsjakt efter varg i Västerbottens och Västernorrlands län: "Naturvårdsverket beslutar om tillstånd till skyddsjakt efter de två (2) revirmarkerande vargar som uppehåller sig i Västernorrlands och Västerbottens län inom det område som anges i bilaga 1 till detta beslut".

Svenska Rovdjursföreningen (Organisationsnummer 883202-3264) har tidigare av Förvaltningsrätten beviljats talerätt i två mål när vi överklagat skyddsjakt på den aktuella vargtiken, Mål nr 1128-13 och Mål Mål nr 46-55-13, 4691-13 och 4700-13.

1. Svenska Rovdjursföreningen YRKAR att Förvaltningsrätten DIREKT beslutar om omedelbar inhibition av ovan nämnda beslut – det vill säga att verkställigheten upphävs i avvaktan på rättslig prövning. Detta måste ske med omedelbar verkan, annars föreligger stor risk att vargarna skjuts. Hinner vargarna skjutas skulle det innebära att överklagandet inte blir effektivt (vilket strider emot artikel 9.4 i Århuskonventionen). Detta motiveras närmare nedan under punkt 2.

2. Föreningen YRKAR på att beslutet prövas rättsligt och att beslutet upphävs.

2.1) Svenska Rovdjursföreningen YRKAR PÅ att Förvaltningsrätten underkänner Naturvårdsverkets argument om att lagstiftningen är uppfylld i den del som gäller JF 23 a § "Om det inte finns någon annan lämplig lösning,"

2.2) Svenska Rovdjursföreningen YRKAR PÅ att Förvaltningsrätten underkänner Naturvårdsverkets argument om att lagstiftningen är uppfylld i den del som gäller JF 23 a § "om det inte försvåras"

upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde”.

2.3 Svenska Rovdjursföreningen YRKAR PÅ att Förvaltningsrätten underkänner Naturvårdsverkets argument om att lagstiftningen är uppfylld i den del som gäller JF 23 a § om att ”förhindra allvarlig skada”

2.4 Svenska Rovdjursföreningen YRKAR PÅ att Förvaltningsrätten underkänner Naturvårdsverkets argument om att lagstiftningen är uppfylld i den del som gäller JF 23 b § om att om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om någon skada inte har inträffat”.

Nedan följer en fördjupad motivering av det vi anför ovan.

1. Svenska Rovdjursföreningen YRKAR att Förvaltningsrätten DIREKT beslutar om omedelbar inhibition av ovan nämnda beslut – det vill säga att verkställigheten upphävs i avvaktan på rättslig prövning. Detta måste ske med omedelbar verkan, annars föreligger stor risk att vargarna skjuts. Hinner vargarna skjutas skulle det innebära att överklagandet inte blir effektivt (vilket strider emot artikel 9.4 i Århuskonventionen).

1) Skäl för omedelbar inhibition

Gynnsam bevarandestatus

Beslutet att skjuta den genetiskt värdefulla vargtiken och hennes revirmarkerande partner, inverkar, om vargarna skjuts, på ett allvarligt och skadligt sätt på vargstammens möjligheter att uppnå en gynnsam bevarandestatus som innefattar en rekommenderat låg inavelsnivå och en långsiktig god genetisk hälsa (se nedan). Det är av största vikt för vargstammen att bägge vargarna tillåts leva vidare så att de får möjlighet att reproducera sig. Det är först när de reproducerar sig som deras valpar (som får en inavelskoefficient (F) på 0 till skillnad mot det höga genomsnittliga värde på 0,24 som hela populationen lider av) kommer att sprida sina gener vidare i vargpopulationen.

Tiken är riksbekant och av omvitnat högt genetiskt värde för den svenska vargstammen och detta värde omsätts först när hon får valpar som kan sprida henens gener vidare i den Skandinaviska vargstammen. Det är alltså viktigt att hon tillåts reproducera sig, varför värdet av att även hannen får leva är lika stort. Detta är den tredje hane som tiken slår sig samman med och bägge de två tidigare hannarna har med hjälp av Naturvårdsverkets ”förvaltningspraxis” skjutits (en illegalt och en legalt).

Beslutet att skjuta vargarna står inte i proportion till det som ska skyddas eftersom vargarna inte är orsaken till de stora problem som beskrivs att samebyn har med utövandet av renskötsel (se nedan). Den skada som vargarna orsakat under 3 månaders tid (5-7 döda renar) måste bedömas som ringa. Renarna ska endast vara kvar i området mellan 1,5 – 2 månader ytterligare, beroende på när de flyttas till vår vinterlanden. I alla händelser ska de flyttas senast den 30 april.

Därför bör beslutet omedelbart upphävas och genomgå en rättslig prövning.

Som skäl för beslutet om jakt anger Naturvårdsverket:

Skälen är inte helt enkla att hitta i beslutet, men vi tror att detta är vad NV huvudsakligen anför:

(sid 14) För att förhindra att fortsatta allvarliga skador uppstår finns därför ingen annan lämplig lösning än skydds jakt.

(sid 14) "Skyddsjakten kommer inte medföra att upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus äventyras. Naturvårdsverket gör bedömningen att skadorna är så pass allvarliga i detta fall att intresset av att förhindra att ytterligare skador uppstår väger tyngre än vargtikens genetiska värde. Förutsättningarna för skydds jakt efter det revirmarkerande vargparet är därför uppfyllda".

I första stycket i artikel 16(1) i art- och habitatdirektivet finns det inte något utrymme för den typ av avvägningar mellan annan lämplig lösning och förutsättningarna för upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus som Naturvårdsverket gör. Första meningen i artikel 16(1) är entydig: "Förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde....". Innebörden är att, *båda* villkoren, dvs. att det saknas annan lämplig lösning **och** att förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus inte försvåras, skall vara uppfyllda.

Vår tolkning är att om undantaget försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus skall skyddsjakten inte beviljas, även om det inte finns någon annan lämplig lösning.

II) Vidare skäl för överklagan

Beslutet riskerar att bli prejudicerande för framtida jaktbeslut på genetiskt värdefulla vargar i renskötselområdet, vilket skulle kunna få allvarliga följder för vargstammen, eftersom de flesta av motiveringarna är opreciserade och odokumenterade och i hög grad bygger på den part som vill få till stånd vargjaktens utsagor. Därtill förhåller det sig så att det är svårt att se någon direkt koppling till specifikt vargarna för många av de uppgivna olägenheterna som hävdas att vargarna orsakar, eller att vargarna ensamma skulle orsaka alla dessa olägenheter för rennäringen. Vargen har ett starkt lagstadgat skydd i Sverige och risken är att liknande motiveringar, som de föreliggande, skulle kunna åberopas för jakt på alla genetiskt värdefulla vargar i den halva av landet (över 50 % av landets yta) som ingår i renskötselområdet. Detta område är idag i princip tomt på varg, förutom de två nu aktuella vargarna, inga andra kända etableringar finns så vitt vi känner till, och just det förhållandet det är en stor del i grundproblematiken till vargstammens så svåra genetiska belägenhet, se vidare nedan.

Naturvårdsverkets beslut avspeglar dessutom en stark benägenhet att gå samebyn till mötes och en ovilja till att försöka låta vargarna leva och reproducera sig. Vi finner inte att en sådan ordning är förenlig med Naturvårdsverkets roll som den högsta naturvårdande instansen i landet som ansvarar för förvaltningen av landets hotade arter. Sametinget är den myndighet som har att ta ansvar för de samiska frågorna, inklusive renskötselns problem i landet, inte Naturvårdsverket.

Sverige har inget undantag för vargens utbredning i landet i art- och habitatdirektivet likande det Finland har. Därför gäller samma strikta skyddsregler för varg i renkötselområdet som i övriga delar av landet. Med de restriktioner för förekomst av varg som finns och den praxis som tillämpas med att mer eller mindre utan undantag ge tillstånd till skydds jakt på alla vargar i renkötselområdet förr eller senare försvåras den naturliga genetiska kontakt med obesläktade finsk/ryska vargstammar som är en grundläggande förutsättning för att arten skall kunna uppnå gynnsam bevarandestatus och för dess långsiktiga överlevnad i landet.

De motiveringar som Naturvårdsverket åberopar i beslutet präglas av att alla problem som tänkas kan finnas inom rennäringen räknas upp och kopplas till vargarna utan att det finns konkreta och trovärdiga belägg för att dessa kopplingar verkligen existerar. En sådan löst hållen argumentation är inte i överensstämmelse vare sig jaktlagstiftningen eller med art- och habitatdirektivet, vilket Sverige har att följa när det gäller jakt på de strikt skyddade arter som finns upptagna i direktivets bilaga IV.

Sammanfattningsvis menar vi att de inträffade skadorna inte är allvarliga. Andra lösningar har prövats och fungerat väl såvitt vi förstår eftersom vargarna bara slagit 5-8 renar under de 3 månader de samexisterat i området, men de har inte prövats i tillräcklig utsträckning om det skulle förhålla sig så att de befarade skadorna är av sådan allvarlig karaktär som NV hävdar. De skador som befaras bedöms dock kunna vara likartade de som vargparet orsakade förra året, vilket konkret handlade om 38 vargdödade renar under en tidsperiod på 5-6 månader, vilket vi i våra överklaganden av de två tidigare besluten menade inte heller kan betraktas som allvarligt, vilket vi fick stöd för i Förvaltningsrättens dom från 130528¹. Dessutom är det uppenbart att vargens gynnsamma bevarandestatus påverkas negativt. Vi motiverar oss mer utförligt nedan.

Tidigare jaktbeslut, rättslig prövning och domar gällande den aktuella vargtiken

Till saken hör ett beslut om skydds jakt tidigare utfärdats av NV vid två tidigare tillfällen (130111 och 130226) på den aktuella vargtiken och hennes dåvarande partner. Som resultat av det första beslutet sköts den dåvarande hannen i skydds jakt 130111, medan tiken överlevde jakten till dess att verkställigheten stoppades av Förvaltningsrätten 130117 i avvaktan på förvaltningsrättens slutliga avgörande i målet (inhibition)².

Det andra jaktbeslutet stoppades också av Förvaltningsdomstolen genom inhibition 13-02-26³ innan jakten hann påbörjas. Såväl det första jaktbeslutet som det andra upphävdes i domar av Förvaltningsrätten den 22 februari 2013⁴ respektive den 28 maj 2013⁵. Skälen för Förvaltningsrättens ställningstagande finns utvecklade i domarna och innefattar bl.a. att skydds jakten inte uppfyller kraven på:

- att det inte finns någon annan lämplig lösning
- att jakten inte försvårar den ogynnsamma bevarandestatusen hos vargstammen eller återställandet av en gynnsam bevarandestatus i artens naturliga utbredningsområde

¹ Förvaltningsrätten i Stockholm 2013. Dom 2013-05-28. Meddelad i Stockholm. Mål nr 46-55-13, 4691-13 och 4700-13.

² Förvaltningsrätten i Stockholm, Protokoll 2013-01-17, Aktilaga 9, mål nr 1128-13.

³ Förvaltningsrätten i Stockholm, Protokoll 2013-02-26, Aktilaga Mål nr 4655-13.

⁴ Förvaltningsrätten i Stockholm 2013. Dom 2013-02-22. Meddelad i Stockholm. Mål nr 1128-13.

⁵ Förvaltningsrätten i Stockholm 2013. Dom 2013-05-28. Meddelad i Stockholm. Mål nr 46-55-13, 4691-13 och 4700-13.

- att det ska vara allvarlig skada

Den 14 juni 2013 överklagade Naturvårdsverket Förvaltningsrättens Dom av den 28 maj 2013⁶ till Kammarrätten, vilken kompletterades den 27 juni 2013⁷. Den 18 juli 2013 beviljade Kammarrätten Prövningstillstånd och idag i skrivande stund kom Kammarrätten med ett utlåtande som vi inte hunnit ta del av. Dock finns det väsentligt förändrade förhållanden som vi åberopar i denna överklagan då det rör sig om ett vargpar som potentiellt kan bidra till vargstammens genpool enbart om de reproducerar sig samtidigt som vi visar att vargstammen inte uppnått gynnsam bevarandestatus och är i stort behov av invandring.

Skäl för överklagande - utförligare motivering

Den svenska vargstammen finns upptagen i bilaga 4 i art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43EEG). Det innebär att arten omfattas av ett strikt skydd i direktivets mening och att jakt endast kan ske med åberopande av de undantagsklausuler som finns i direktivets artikel 16.1. Ett krav i direktivet är att medlemsstaterna ser till att arterna i direktivets bilaga 4, i vilken vargen finns upptagen, bibehåller eller uppnår gynnsam bevarandestatus inom landet. Det åligger sålunda Sverige att, i enlighet med art- och habitatdirektivet, verka för att den svenska vargstammen uppnår en gynnsam bevarandestatus.

Sedan hösten 2013 hävdar regeringen att det räcker med 270 vargar för att gynnsam bevarandestatus ska vara uppnådd och att vargstammen har gynnsam bevarandestatus, men det påståendet är ifrågasatt (se nedan).

Svenska Rovdjursföreningen menar att Naturvårdsverket beslut är i strid med art- och habitat-direktivet, samt strider mot 23a och 23b §§ jaktförordningen enligt vad vi anför nedan i punkterna 2.1 – 2.4, samt med beaktande av därtill kompletterande information.

2.1 Svenska Rovdjursföreningen YRKAR PÅ att Förvaltningsrätten underkänner Naturvårdsverkets argument om att lagstiftningen är uppfylld i den del som gäller JF 23 a § "Om det inte finns någon annan lämplig lösning," ..

Annan lämplig lösning

"Naturvårdsverket uppger som skäl för beslutet att :
(sid 14) "För att förhindra att fortsatta allvarliga skador uppstår finns därför ingen annan lämplig lösning än skydds jakt."

Naturvårdsverket redogör i beslutet för olika andra lösningar, men många av dem avfärdas av olika skäl som omöjliga, trots att över ett år förflutit sedan vargarna första gången konfronterades med renarna i oktober 2013 och gott om tid har funnits att planera för detta.

⁶ Naturvårdsverket 2013. Överklagande av Förvaltningsrättens i Stockholm dom den 28 maj 2013 i mål nr 4655-13, 4691-13 och 4700-13, tillstånd till skydds jakt efter varg. ÖVERKLAGANDE 2013-06-14, Ärendenr: NV-04902-13.

⁷ Naturvårdsverket 2013. Komplettering av överklagande av Förvaltningsrättens i Stockholm dom den 28 maj 2013 i mål nr 4655-13, 4691-13 och 4700-13. ÖVERKLAGANDE 2013-06-27, Ärendenr: NV-04902-13.

Annan lösning – stödutfodra vargarna med älg

Har man övervägt att stödutfodra vargarna med älg, vilket de rimligen delvis lever av då renarna inte finns i området. Det kan ske genom att älgar skjuts på strategiska platser eller att exempelvis trafikdödade älgar flyttas till reviret. Det kan relativt enkelt och kostnadseffektivt ske med helikopter.

Annan lösning - ekonomisk ersättning

NV uppger (s. 10) att samebyn uppger att ersättningen endast täcker en marginell del av de förebyggande åtgärderna som gjorts hittills, vilket inte stöds med någon dokumentation. Även om arbetsinsatserna blivit större genom att man intensifierat bevakningen måste det vara en del av renskötselns arbetsvillkor att bevaka renarna mot rovdjur, inklusive varg, det ingår i själva förutsättningarna för näringen eftersom rovdjur ingår i den naturliga miljön i vilken näringen verkar. En förutsättning för näringens bedrivande kan inte vara att alla vargar utrotas inom hela renskötselområdet, det är inte rimligt med en driftsform som kräver sådan stora ingrepp i den naturliga faunan.

Sedan renar började komma ner till det område i vilket vargreviret är beläget har enligt uppgift 5(7) konstaterat eller sannolikt vargdödade renar hittats, det innebär att vargarna slagit 7 renar sedan i november, alltså sju renar under en period av ungefär 3 månader.

Det finns en särskild ersättningsordning för sk "massdöd" på ren orsakad av rovdjur och någon sådan massdöd har inte inträffat vad vi förstår. Om vargarna, mot förmodan, skulle bryta sitt mönster med en mycket låg konsumtion av ren finns således ersättning för massdöd att söka hos Sametinget.

Förra året uppehöll sig vargtiken i området (först med en partner fram tills att denne sköts 130111) från det att renarna kom ned i området i november fram till det att de flyttades från området i slutet av april. Under denna konstaterades 38 döda renar, även om NV ersatte samebyn för fyra gånger så många renar, se nedan.

SRF menar att den ekonomiska schablonersättning som utgår för vargförekomst täcker in en hel del utöver de dödade renarna. Skulle vargarna, under den tid som återstår i år innan renarna ska flyttas från området till vårvinterbetet, slå fler renar än ersättningen rimligen täcker, bör man konsultera Sametinget för utbetalning av extra ersättning, alternativt regeringen i samma fråga. Detta har inte gjorts vad vi förstår.

Att bygga ett stängsel för 40 miljoner kronor förefaller inte vara något seriöst menat alternativ och bortsett från det bör bidrag kunna sökas hos Sametinget.

Bidrag för skadeförebyggande åtgärder

Enligt "Förordning om ändring i viltskadeförordningen (2001:724)" har 3 § i Viltskadeförordning (2001:724) ändrats så att det krav som fanns tidigare om att "Bidraget skall räknas av från ersättning som lämnas enligt 4 §" tagits bort, vilket gäller från och med 140101. Det nya är således att medlen inte ska dras av från den ersättning som utbetalas för förekomst.

3 § /Träder i kraft 1:2014-01-01/ Sametinget får till en sameby lämna bidrag till åtgärder för att förebygga att varg, björn, järv, lo eller kungsörn orsakar skador på renar. Bidrag får lämnas endast efter ansökan och för åtgärder som normalt inte ingår i renskötseln. Förordning (2013:1098).

4 § Sametinget lämnar ersättning för skador på ren som orsakas av varg, björn, järv, lo eller kungsörn. Ersättningen skall utan ansökan betalas ut till en sameby utom i de fall som avses i 10 §.

Det innebär att Sametinget efter den 1 januari 2014 kan lämna bidrag till åtgärder för att förebygga att varg orsakar skador på renar för åtgärder som normalt inte ingår i renskötseln, samt att sådana bidrag inte kommer att räknas av den "ordinarie" ersättningen enligt 4 §.

I Sametingets författningssamling (STFS 2013:2)⁸, som trädde i kraft 140101 framgår under rubriken "Bidrag till skadeförebyggande åtgärder" att "7 § När behov av åtgärder uppstår som kan vara bidragsberättigade, ska samebyn omgående kontakta Sametinget om möjligheterna till sådant bidrag. Sametinget ska i sådana fall omedelbart informera länsstyrelsen. Samebyn ska inom tre månader efter att åtgärderna genomförts inkomma till Sametinget med en skriftlig ansökan. Sametinget ska i varje enskilt fall begära yttranden från länsstyrelsen".

Fråga: Har Vilhelmina Södra Sameby (VSS) ansökt om stöd för förebyggande åtgärder av Sameinget? SRF menar att ersättning skulle kunna sökas för det förebyggande arbete som bedrivs, och som vad enligt vi förstår varit framgångsrikt eftersom så få renar dödas hittills. Det stängsel för 41 miljoner kronor som NV nämner i sitt beslut förefaller både orealistiskt och långt ifrån det enda förebyggande arbete som ekonomiskt stöd skulle kunna sökas för.

I Viltskadeförordningen (2001:724) 10 § anges också möjligheter till särskild ersättning om ett stort antal renar dödas.

10 § Om ett eller flera rovdjur av samma art under en begränsad tidsperiod och inom ett begränsat område dödar eller skadar ett stort antal renar lämnar Sametinget efter ansökan ersättning för skadorna till ägaren av de dödade renarna. Ersättningen beräknas utifrån renarnas slaktvärde med tillägg för honrenarnas produktionsvärde. Ersättning får också lämnas för det merarbete som kan styrkas.

Ersättningen får lämnas endast om skadorna har besiktats av länsstyrelsen.

Ersättning vid massdödande av ren

I Sametingets författningssamling (STFS 2013:2)⁹ framgår även att särskild ersättning lämnas vid extraordinära händelser som massdödande av ren:

⁸ I Sametingets författningssamling (STFS 2013:2), Föreskrifter ändring i Sametingets föreskrifter (STFS 2007:9) om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar, 30 september 2013.

⁹ I Sametingets författningssamling (STFS 2013:2), Föreskrifter ändring i Sametingets föreskrifter (STFS 2007:9) om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar, 30 september 2013.

Massdödande definieras som: " Massdödande en eller flera individer av en rovdjursart som dödat minst tio renar, inom ett begränsat område, under högst sju dygn, dvs. i ett sammanhängande förlopp i tid och rum. Begränsat område kan t.ex. vara en vintergrupps väl samlade hjords betestrakt. Med betestrakt menas del av samebys betesområde där renarna hålls en viss årstid. Betestrakter kan överlappa varandra. Oftast sker någon form av bevakning runt området. Avgränsning av betestrakter kan ske bland annat utifrån följande kriterier:

1. Gräns mot annan sameby eller vinterbetesgrupp
2. Naturliga gränser som vägar, järnvägar, vattendrag m.m."

"13 § Konstaterade fall av massdödande ska snarast anmälas till samebyn, Sametinget och länsstyrelsen. Samebyn ska inkomma med en skriftlig ansökan om ersättning till Sametinget senast 3 månader efter skadetillfället. Ansökan ska innehålla uppgifter om de skadade och dödade renarnas antal, kön, ålder, ägare, skadans utbredning samt vilken rovdjursart som föranlett skadan. Länsstyrelsen ska i varje enskilt fall styrka uppgifterna om antal, kön, ålder, orsak och plats samt registrera detta i Rovdjursforum. Ersättningsbelopp lämnas enligt Trafikförsäkringsföreningens rekommendationer".

Slutsats SRF: Eftersom det betalas ut extra ersättning vid massdöd då ett stort antal renar dödas, antar vi att man bevakat om några sådana händelser inträffar och söker extra stöd för det.

Har ingen sådan händelse av massdöd inträffat anser inte SRF att vargparet utgör en sådan olägenhet att en ordnad ren skötsel kan försvåras i sådan hög grad att det enda alternativet som återstår är att skjuta vargarna. Samtidigt avser den extra ersättningen att täcka in de förluster som uppstår vid en sådan händelse.

Om varken ordinarie schablonersättning om 160,000 kr (2 x 80,000 kr) eller extra särskilda ersättningar anses vara tillfyllest för att låta vargparet leva i området under den förhållandevis begränsade period som det finns renar i området undrar SRF varför ersättningar alls betalas ut? Vad är i så fall syftet med de ersättningar samhället betalar ut till rennäringen?

Kostnader för vargarna i Junsele under 2013

På sidan 7 i beslutet refererar NV till sin egen redovisning av det regeringsuppdrag om att bevara just denna vargtik som verket genomförde förra året och uppger att man i uppdraget redovisar att "det är förenat med stora kostnader att försöka minimera risken för skador på renskötseln". I en inlägga till Förvaltningsrätten i höstas (130913) gick SRF igenom de kostnader som Naturvårdsverket ådrog sig i samband med uppdraget, som visar vad som spenderades på vad och hur mycket ersättning samebyarna fick då. Vår slutsats var att stora summor spenderades på ineffektiva åtgärder till mycket höga kostnader och att det var Naturvårdsverket, snarare än vargarna som orsakade de höga kostnaderna.

Ett utdrag av våra kommentarer till Förvaltningsrätten om kostnaderna finns i Bilaga 1.

Andra lösningar – ”omfattande” bevakning

Naturvårdsverket refererar till Vilhelmina södra samebys utsagor: ”Samebyn bedriver en intensiv bevakning av renhjordarna. Trots detta kan det konstateras att det är omöjligt att skydda renhjordarna från angrepp. Ytterligare bevakning kan inte anses som proportionerlig”.

Det är inte en rimlig utgångspunkt att vargarna inte ska ta några renar alls.

Eftersom rennäringen traditionellt har samexisterat med varg (innan vargen utrotades från Sverige) håller vi det för troligt att en intensiv bevakning påverkar överlevanden av renar, i relation till specifikt vargförekomst, på ett positivt sätt. När tamdjur vandrar på fritt bete i områden med rovdjur är regelbunden bevakning av tamdjuren en metod som tillämpats i alla tider för att hålla rovdjuren på avstånd.

Den viktiga fråga som bör besvaras, menar vi, är: Var bevakningen tillräcklig och hade den bevakning som gjorts haft någon effekt? Mot bakgrund av att endast 7 renar dödats av vargarna sedan i november, då enligt de uppgifter vi har tillgång till renarna började vandra in i och/eller i närheten av reviret, kan det inte uteslutas att bevakningen har varit tillräcklig och effektiv. Samebyarna kompenseras också ekonomiskt av staten för vargförekomst, oavsett om renar dödas eller inte, enligt gällande ersättningssystem, Viltskadeförordning (2001:724).

2.2 Svenska Rovdjursföreningen YRKAR PÅ att Förvaltningsrätten underkänner Naturvårdsverkets argument om att lagstiftningen är uppfylld i den del som gäller JF 23 a § ”om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde”.

23 a § ”Inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde”.

I Naturvårdsverkets beslut förra året om skydds jakt på samma vargtik (Beslut 2013-01-11, Ärendenr: NV-00027-13) uppger Naturvårdsverket (sid 6) att vargtiken är ”av stort genetiskt värde för den svenska vargstammen”.

Trots detta görs följande bedömning i det nu aktuella beslutet (s.14): ”Naturvårdsverket gör bedömningen att skadorna är så pass allvarliga i detta fall att intresset av att förhindra att ytterligare skador uppstår väger tyngre än vargtikens genetiska värde. Förutsättningarna för skydds jakt efter det revirmarkerande vargparet är därför uppfyllda”.

I första stycket i artikel 16(1) i art- och habitatdirektivet finns det inte något utrymme för den typ av avvägningar mellan ”annan lämplig lösning” och förutsättningarna för ”upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus”. Första meningen i artikel 16(1) är entydig: ”Förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och (vår *understrykning*) att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde....”. Innebörden är att, *bägge* villkoren, dvs. att det saknas annan lämplig lösning och att förutsättningarna för

gynnsam bevarandestatus inte försvåras, skall vara uppfyllda. Vår tolkning är att om undantaget försvåras upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus skall skyddsjakten inte beviljas, även om det inte finns någon annan lämplig lösning.

När det gäller jakten och vargstammens gynnsamma bevarandestatus säger NV att

(s.13) "Under förutsättning att invandringen av finsk-ryska vargar fortsätter i samma takt som under perioden år 2007–2012 bedömer Naturvårdsverket att en populationsstorlek av minst 300 vargar i Skandinavien (varav ca 30 i Norge) utgör en tillräcklig grund för stammens överlevnad. Framtidsutsikterna är goda och populationen förväntas vara fortsatt livskraftig. Naturvårdsverket har därför bedömt att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för den svenska vargstammen ska vara 270 individer. Detta framgår också av Naturvårdsverkets förvaltningsplan för varg.

(s.13) NV säger vidare: "Den nu aktuella tiken och hennes partner är av potentiellt stort värde för den svenska vargstammen. De har bildat revir och skulle därmed kunna få en föryngring till våren. Vår bedömning är dock att upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus inte är beroende av en enskild genetiskt viktig varg. Det är inte ovanligt att finsk-ryska vargar vandrar in i Sverige"

(s.13) "En skydds jakt efter två individer lämnar en god försiktighetsmarginal i förhållande till fastställt referensvärde för gynnsam bevarandestatus. Även om en skydds jakt på dessa individer innebär en potentiell förlust av gentillflöde som skulle varit värdefull för den skandinaviska vargstammen så bedömer Naturvårdsverket att förutsättningarna för att långsiktigt upprätthålla gynnsam bevarandestatus fortfarande är goda."

Kommentar till Naturvårdsverkets utsagor: invandringen är slumpartad, oregelbunden och otillräcklig, framtidsutsikterna för vargstammen är inte goda och stammen är inte livskraftig. Att en skydds jakt på två individer som kan bidra med en valpkull med inavelsvärdet 0 skulle lämna en "försiktighetsmarginal" är inte begripligt?

Även om Naturvårdsverket har försökt, har man inte lyckats övertyga i argumentationen om att jakt på detta vargpar inte skulle inverka allvarligt negativt på vargstammens möjligheter att uppnå gynnsam bevarandestatus.

Vi kommenterar sist i detta överklagande, i en längre argumentation.

2.3 Svenska Rovdjursföreningen YRKAR PÅ att Förvaltningsrätten underkänner Naturvårdsverkets argument om att lagstiftningen är uppfylld i den del som gäller JF 23 a § om att "förhindra allvarlig skada"

§ 23 a).3 för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller

(s.8) Under rubriken "Allvarlig skada" gör NV bedömningen att: "Av vad samebyn anfört, som även styrks av länsstyrelsernas yttranden, bland annat om av varg dödade renar och skingring av renar gör Naturvårdsverket bedömningen att de direkta skadorna är omfattande. Därutöver måste beaktas den extra kostnad och olägenhet som det innebär att renskötseln inte kan bedrivas ordnat och med anledning av de skadeförebyggande åtgärderna".

(s.9) Naturvårdsverket bedömer att de konstaterade skadorna tillsammans med den fortsatta riskbilden sammantaget medför att samebyn inte kan bedriva en ordnad renskötsel. Även samebyns försämrade möjligheter att bedriva renskötsel och därmed utöva den samiska kulturen är att betrakta som en skada.

(s.10) Mot bakgrund av ovanstående samt erfarenheter från föregående år gör Naturvårdsverket bedömningen att skadorna är allvarliga och att de med största sannolikhet kommer att fortskrida och öka. Kriteriet att förhindra allvarlig skada är således uppfyllt.

Faktiska skador

De faktiska skador som uppstått hittills, och uppges i Naturvårdsverkets beslut, kan inte bedömas som allvarliga i lagstiftningens mening. De skador på ren som vargarna hittills orsakat (5-7 döda renar) är mycket begränsade både faktiskt, och i relation till det mycket stora antal renar som finns i området, varav ca 1500-2000 i reviret och därtill ca 8000 utanför. Det finns även gott om andra, vilda, bytesdjur i området som vargarna livnärt sig på och skulle kunna livnära sig på. Någon uppgift eller bedömning av vilka andra bytesdjur, än de 7 renarna, vargarna tagit finns inte. Uppgifter om relationen ren/andra bytesdjur hade varit av intresse för att kunna bedöma skadornas allvar. Liksom vilka andra förluster man har av renar till t.ex järv och lodjur, samt trafik och annat för att sätta de enar vargarna dödat i relation till andra skador för att kunna bedöma proportionen.

Döda renar

Av länsstyrelsen Västernorrlands och länsstyrelsen Västerbottens yttranden 140204, respektive 140205 framgår att fem renar har konstaterats som rivna av varg, och ytterligare två renar bedöms som att de "mest troligt" dödades av varg. Enligt en muntlig uppgift i en tjänsteanteckning från ett samtal med en av de aktuella rensköterna 140207 uppges dock denne: "Till dagens datum har 8 rivna renar hittats". Det framgår dock inte om dessa är besiktigade och konstaterad vargdödade eller vad de åtta renarna har för status.

Oavsett det exakta antalet är såväl 5 som 8 renar väldigt få djur. Vargarna har befunnit sig i området tillsammans med renarna sedan i november, vilket blir mer än tre månader, och i ljuset av detta måste renförlusterna betraktas som små. Dessutom utgår ersättning till samebyn för förekomst av varg från staten (Viltkadeanslaget) om 80,000 kr per varg, vilket utbetalas av Sametinget efter inventeringsperioden. Dessa anslag torde väl täcka de uppgivna förlusterna.

Slutsats: SRF menar att 5 – 8 döda renar är inte en sådan allvarlig skada som kan ligga till grund för ett skyddsjaksbeslut.

Jaktförsök

Samma länsstyrelser uppges i samma yttranden att ett "flertal" jaktförsök har konstaterats. NV hänvisar till att det skett jaktförsök vid cirka 40 tillfällen. Av tjänsteanteckningen framgår att i samtalet med en representant för Samebyn har denne uppgivit att "Cirka 40 angrepp/skingringar har skett hittills. Dessa har observerats av Tomas Nejde själv. Man konstaterar ett jaktförsök genom att renhjorden blivit splittrad".

Har Nejde observerat 40 angrepp/skingringar själv? Vad är det för typ av observationer? SRF menar att ett jaktförsök inte enbart kan konstateras genom det vaga konstaterandet att renhjorden blivit splittrad, det är inte någon tillräcklig indikation vare sig på att ett jaktförsök ägt rum eller att det är varg som skulle gjort de

sagda jaktförsöken. Sådana uppgifter måste dessutom verifieras och dokumenteras av oberoende tjänstemän om de åberopas som grund för ett jaktbeslut på genetiskt värdefulla vargar. Behovet av verifierade uppgifter och oberoende dokumentation blev mycket tydligt under förra årets två skyddsjaksbeslut på samma vargtik, vilka i hög grad grundades på vaga och obekräftade uppgifter.

Om vargarna verkligen har gjort så mycket som 40 misslyckade jaktförsök och bara lyckats fälla 5 (7) renar under de tre månader renarna varit i samma område som vargarna torde det finnas någon orsak till det, som antingen att bevakningen fungerat bra eller att vargarna blir störda och därför inte kan jaga som brukligt.

Slutsats: SRF yrkar på att uppgiften inte är relevant som grund för ett skyddsjaksbeslut.

Vargen har befunnit sig i området under långa perioder och levt på andra bytesdjur än ren 2013

”Enligt Länsstyrelsen Västernorrlands yttrande 2013-01-10¹⁰, bedömde Länsstyrelsen att vargtiken uppehållit sig i området åtminstone sedan mars 2012 då ett DNA-prov fastställde hennes närvaro. Det är oklart när den dåvarande hannen kom till området, men Länsstyrelsen bedömer att hannen var närvarande i området i slutet av sommaren”. Andra bytesdjur än ren har rimligen funnits att tillgå, eftersom vargarna etablerat sig i just det området. Under denna tidperiod slog de 38 bekräftade renar. Detta ska ses mot bakgrund av att de aktuella samebyråna hade tusentals renar inne reviret även då och att ersättningar för vargförekomsten utgår från staten med 80 000 kronor för fast förekomst av varg

Indirekta skador och andra problem

Naturvårdsverket uppger i motiveringen till beslutet att:

(s.14) ”Naturvårdsverket konstaterar att vargpårets närvaro orsakar allvarliga såväl direkta som indirekta skador för Vilhelmina södra samebys renskötsel. Samebyn är i nuläget förhindrad att bedriva en ordnad renskötsel. Vidare konstaterar Naturvårdsverket att de intensiva åtgärder som hittills vidtagits inte har kunnat förbygga uppkomsten av allvarlig skada i tillräcklig grad”.

Återkommande genom hela beslutet är betoningen av allvaret i de ”indirekta” skador som sägs uppstå av vargpårets närvaro i området:

- skingring av renar
- trafikdödade renar
- psykosocial hälsa
- försämrade relationer med omvärlden

¹⁰ Länsstyrelsen Västernorrland, Yttrande angående Vilhelmina södra samebys ansökan om skyddsjakt efter två vargar, 130110, Dnr 218-141-13.

- bristande betesro och vajor som kastar foster

Av den lagstiftning Naturvårdsverket stöder sig på framgår inte att andra "problem" än faktiska skador, dvs. alla de typer av indirekta skador som NV tar upp som innefattar en rad olika typer av olägenheter, är en giltig orsak till att tillämpa de undantag som åberopas.

Trafikolyckor

En effekt av vargarna hävdas vara att trafikolyckor med ren *skulle kunna* öka, samt att renarna inte hålls borta från bebyggda områden. Ingenting av dessa olägenheter, menar vi, har någon anknytning till vargarna. Förra årets trafikolyckor med ren (vilka uppgav till 60) kunde, vilket vi visade då, inte ha med vargförekomsten att göra. Renar lockas till vägarna av vägsaltet vilket är ett känt problem.

Nationella viltolycksrådet redovisar löpande statistik över viltolyckor. Aktuella kommuner är Sollefteå samt mindre del av Dorotea och Åsele kommuner. En karta över vargreviret finns i Länsstyrelsen Västernorrlands yttrande om samebyns ansökan.

SRF granskade viltolyckorna i området under förra vinterperioden och kunde då konstatera följande:

Det överensstämmer inte med viltolycksrådets statistik att det skulle ha förekommit 60 viltolyckor med ren i anslutning till vargreviret under den period vargarna funnits i området. SRF konstaterade att ingen ökad andel trafikolyckor med ren i reviret, eller i direkt anslutande områden kunde ses efter det att reviret bildades våren 2012 fram till december 2012 i jämförelse med de två föregående åren. Det var snarare så att det var en större andel trafikolyckor med ren inom motsvarande område under åren 2010-2011.

Fakta ur Nationella viltolycksrådets statistik för 2010-2012 i kommunerna Sollefteå, Åsele och Dorotea:

Sollefteå: Huvuddelen, eller cirka 80-85 procent av reviret fanns inom kommunen. Totalt antal olyckor med ren i kommunen 2012 = 7, 2011 = 3, 2010 = 5. Slutsats: Ingen signifikant skillnad i antal trafikolyckor i eller i anslutning till reviret under de jämförda åren. Vidare, olyckorna som skedde 2012 har troligen skett före vargetableringen våren 2012. I januari fram till den 29 januari har det varit 4 viltolyckor med ren i Sollefteå kommun, varav en inom revirgränsen, och övriga väl utanför reviret.

Åsele: Kommunen berörde (då) bara revirets nordligaste delar motsvarande cirka tio procent. Totalt antal olyckor med ren i kommunen 2012 = 59, 2011 = 87, 2010 = 91. Slutsats: totalt fyra olyckor med ren i området för reviret under 2010-11, medan ingen olycka skedde i eller i anslutning till när reviret etablerades 2012. I Åsele kommun har det under januari 2013 varit 19 olyckor, varav alla väl utanför reviret.

Dorotea: kommunen berör området för reviret endast lite i NV hörnet motsvarande < 10 procent. I Dorotea kommun skedde fem viltolyckor med ren under januari 2013, samtliga långt från reviret.

3.4 Svenska Rovdjursföreningen YRKAR PÅ att Förvaltningsrätten underkänner Naturvårdsverkets argument om att lagstiftningen är uppfylld i den del som gäller JF 23 b § om att om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om någon skada inte har inträffat”.

23 b § . ”Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om någon skada inte har inträffat”.

Naturvårdsverkets argument att en ordnad renskötsel inte kan bedrivas pga vargarna bör ses mot bakgrund av följande:

Att vargars närvaro *kan* orsaka ”problem” som ett visst merarbete, torde ingå i de förutsättningar och arbetsvillkor som föreligger för att bedriva renskötsel. I beslutet återkommer flera gånger begreppet ”ordnad renskötsel” och att det inte går att bedriva sådan, men såvitt vi vet saknas en entydig definition av vad som menas med detta, **speciellt i formell och juridisk mening**. Naturvårdsverket borde i beslutet ha förklarat vad som åsyftas med ”ordnad renskötsel” i just det här sammanhanget. Eftersom uttrycket ” att det inte går att bedriva en ”ordnad renskötsel” användes ofta i samband med de två tidigare jaktbesluten under 2013 på den aktuella vargtiken och även återkommer i detta beslut borde det under den tid som passerat (ett år) ha kunnat definieras av NV.

Av de indirekta skador som tas upp framhålls att samebyn inte kan utnyttja stora arealer av viktig betesmark.

På Svenska Samernas Riksförbunds hemsida under rubriken ”Rennäring”, står det:

”Tillgången på vinterbete beror inte bara på arealens storlek och lavförekomst utan i första hand på betets tillgänglighet. Vinterbetet är en flaskhals för rennäringen. De stora problemen är nedisning av betesmarkerna eller hård skare. Snöförhållandena försämrar på grund av stora kalhyggen med ogynnsam snökonsistens och förstört och skadat lavtäck. Bristen på hänglavar gör att näringsbristen för renen kan bli akut när markbetet blir oåtkomligt. I sådana situationer sätter renägarna in stödutfodring eller i sämsta fall helutfodring, för att förhindra en omfattande rendöd”. Svenska Samernas Riksförbunds hemsida under rubriken ”Rennäring” http://www.sapmi.se/nar_1_0.html

Länsstyrelsen i Västernorrland uppger i sitt Yttrande 130204 (sid 5¹¹) att: ”Förlusten av värdefull betesmark är också att betrakta som ett mycket allvarligt problem”. I direkt anslutning till detta uppges att ” Hittills har vintern inneburit extremt dåliga betesförhållanden och samebyn har, liksom ett stort antal andra samebyar, sökt katastrofstöd från Sametinget”. Detta har vidare lett till att Samebyn redan nu börjat använda bete avsett för mars och april och att utfodring kommer att bli nödvändig, vilket i sin tur uppges vara problematiskt för renarna. SRF vill dock bestämt hävda att de för renbete ogynnsamma väderförhållandena som lett till ovanstående förhållanden inte på något sätt är relaterade till vargförekomsten i området.

¹¹ Länsstyrelsen Västernorrland, Yttrande angående ansökan om skydds jakt efter två vargar i Vilhelmina södra sameby 2014-02-04, Dnr. 218-952-14.

Samtidigt framgår rapporteringen i media under vintern att renskötseln generellt haft stora problem med betet denna vinter orsakat av en väderlek som gjort betesförhållandena mycket svåra. Renbetet har pga dessa väderleksförhållanden varit mycket dåligt och många Samebyar har sökt katastrofskydd. Se bilaga 2.

Slutsats: Dessa allvarliga och väderrelaterade orsaker är inte relaterade till vargarna och man bör särskilja vargarnas inverkan från de väderrelaterade problemen.

Tidsbegränsad samvaro varg och ren

Naturvårdsverkets argument i denna del bör även ses mot bakgrund av att vargar och renar bara samexisterar under en begränsad tidsperiod i det aktuella området, samt att skadorna varit få under halva denna period. Renar får bara finnas nedanför odlingsgränsen mellan 1 oktober och 30 april¹², vilket innebär att renarna måste tas bort från området per den 30 april. På Sametingets hemsida anges följande: "Vinterbetesmarkerna är marker som enbart får användas till renbete under tiden 1 oktober till och med 30 april. För fjäll- och skogssamebyar innebär "vinterbetesmarkerna" de delar av renskötselområdet i Sverige som inte utgörs av "året-runt-markerna" och koncessionsområden. <http://www.sametinget.se/8392>

Tidsperiod för vargarnas uppehåll i området

Enligt uppgifter från Länsstyrelsen Västernorrland i ett yttrande den 10 januari 2013¹³ bedömde Länsstyrelserna att vargtiken uppehållit sig i området åtminstone sedan mars 2012 då ett DNA-prov fastställde hennes närvaro. Det var, enligt länsstyrelsen, oklart när den dåvarande hannen kom till området, men det bedömdes som att hannen varit närvarande i området sedan i slutet av sommaren 2012. Det då aktuella vargparet upprätthöll sig alltså tillsammans i området i *minst* 4 - 4,5 månader (augusti-januari).

- Inga konflikter uppstod innan tusentals renar flyttades till området i slutet av oktober 2013. Hannen sköts i skydds jakt den 11 januari 2013 och tiken överlevde och blev kvar i reviret efter en tillfällig frånvaro i mars 2013, då hon flyttades söderut, men återvände till samma revir.

- Vartiken har befunnit sig inom det etablerade området sedan mars 2012 enligt uppgifter från Länsstyrelsen i Västernorrland. Efter en ofrivillig utflykt under en kortare period mellan den 15-23 mars, då NV flyttade tiken söderut en fjärde gång, konstaterades hon åter vara i reviret den 23 mars 2013. I december 2013 konstaterades att hon hade sällskap av en ny hane.

- Andra bytesdjur än ren finns att tillgå i området i sådan utsträckning att vargarna kan leva på dem eftersom vargarna etablerat sig i just detta område och levt på andra bytesdjur än ren under praktiskt taget hela den tid de befunnit sig i området. Detta med undantag av att man kunde konstatera 38 döda renar förra vintern (2012/13) under de 5-6 månader tiken samexisterade med ren och fem (eller sju?) renar under de 2,5 månader som förflutit vintern 2013/14 sedan renarna började förflytta sig ned till vinterbetesmarkerna. Det få anses vara en mycket modest konsumtion av ren för dessa vargar.

¹² Rennäringslag (1971:437). 3 § punkt 2. den 1 oktober--den 30 april (vinterbetesmarkerna) i övriga delar av lappmarkerna nedanför odlingsgränsen, inom sådana trakter utanför lappmarkerna och renbetesfjällen där renskötsel av ålder bedrivs vissa tider av året.

¹³ Länsstyrelsen Västernorrland, Yttrande angående Vilhelmina södra samebys ansökan om skydds jakt efter två vargar, 130110, Dnr 218-141-13.

Av detta kan vi konstatera följande:

- den aktuella tiken har befunnit sig i Junselereviret sedan i mars 2012, vilket innebär närmare två år och under dessa två år har hon, periodvis tillsammans med en varghanne, slagit $38 + 5(7) = 43$ (45) renar.

- Under 2013 befann sig två vargar i Junselereviret samtidigt med renar från och med slutet av oktober till 11 januari 2013, en period på ungefär 2,5 månader.

- Under 2013 befann sig den nu aktuella tiken ensam i området samtidigt med renar från och med den 12 januari till och med den 30 april (förutom ett kort uppehåll för flytten mellan den 15 och 23 mars), en period på ungefär 3,5 månader.

- Under 2014 har två vargar (tiken och en ny hanne) befunnit sig i området samtidigt med renar från och med november till och med dags dato (mitten av februari, en period på 2,5 månader.

Sammanlagt har alltså tiken och periodvis tillsammans med en hanne befunnit sig i området samtidigt med renar i sammanlagt 8,5 månader, under vilken de slagit 43-45 renar. Det innebär 5 eller drygt 5 renar per månad.

Slutsats: SRF menar att detta inte utgör någon allvarlig skada, utan måste betraktas som normal "affärsrisk" i enlighet med EU-domstolens bedömning i mål C-247/85.

Tidsperiod för renarnas uppehåll i området

I Rennärlingslagen (1971:437)¹⁴ under 2 under 3 § föreskrivs att Renskötsel får bedrivas inom vinterbetesmarkerna den 1 oktober till den 30 april¹⁵. Renar får alltså endast finnas nedanför odlingsgränsen mellan 1 oktober och 30 april, vilket innebär att renarna måste tas bort från det aktuella området i vilket vargarna befinner sig senast den 30 april. På Sametingets hemsida anges följande: "Vinterbetesmarkerna är marker som enbart får användas till renbete under tiden 1 oktober till och med 30 april. För fjäll- och skogssamebyar innebär "vinterbetesmarkerna" de delar av renskötselområdet i Sverige som inte utgörs av "året-runt-markerna" och koncessionsområden.

Enligt Svenska Samernas Riksförbund (SRR) uppges att: "I mars - april månad sker flyttningen från vinterbetsområdet till vår- och kalvningslandet i fjällregionen. Skogssamerna flyttar till sina kalvningsland i skogområdet. Tidpunkten för flyttningarna varierar beroende på snö- och betesförhållandena¹⁶".

Slutsats: Det innebär att vargarna och renarna kommer att vara i samma område i högst ytterligare 2,5 månader, vilket är samma tidsperiod som de varit tillsammans hittills under vilken predationen uppgår till 5-8 renar.

¹⁴ <http://www.sametinget.se/8392>

¹⁵ Rennärlingslag (1971:437) 3 § Renskötsel får bedrivas inom följande områden (renskötselområdet): 2. den 1 oktober--den 30 april (vinterbetesmarkerna), i övriga delar av lappmarkerna nedanför odlingsgränsen, inom sådana trakter utanför lappmarkerna och renbetesfjällen där renskötsel av ålder bedrivs vissa tider av året.

¹⁶ http://www.sapmi.se/nar_1_0.html

Om man antar att vargarna, under den tid som kvarstår från dags dato till den sista april, dvs ytterligare 2,5 månader, uppskattningsvis skulle döda så mycket som en ren var tredje dag - vilket är en högt antagande med tanke på att de dödat 5(7) renar på minst 3,5 månader - skulle detta innebära 25 döda renar. Detta antal torde fortfarande ligga inom rimliga gränser i relation till det totala antalet renar i området och med hänsyn till att samebyarna får ersättning från staten för vargförekomsten. Ersättningar för rovdjursförekomst syftar just till att underlätta en samexistens mellan rovdjur och tamdjursnäringar, varför utbetalda ersättningar är högst relevanta i sammanhanget när skador såväl som förväntade skador ska bedömas. Ersättning för vargförekomst är för närvarande 80 000 kr per varg och den förväntade predationen bör bedömas mot bakgrund av dessa belopp.

Det finns – utöver de nu två aktuella vargarna – andra exempel på vargar som uppehållit sig under längre perioder i renskötselområdet utan att orsaka nämnvärd skada på ren, den s.k. "Laponiavargen" som uppehöll sig i Stora Sjöfallets Nationalpark i Norrbottens län under 1,5 år (2002-2003) är ett exempel av flera. Men trots att denna varg intensivpejlades av länsstyrelsen i Norrbotten under hela denna period, finns ingen sammanställd dokumentation om denna vargs långvariga vistelse i området. Man har med andra ord inte tagit tillvara de erfarenheter som finns av en varg i renskötselområdet. Andra exempel på vargar i renskötselområdet, som inte orsakat några nämnvärda skador på ren är den s.k. Bullmarksvargen¹⁷, Enarevargen¹⁸ och Dokkasvargen¹⁹, samtliga dessa vargar har dokumenterats av Länsstyrelsen i Västerbotten och enskilda rapporter om dessa vargar finns att tillgå av Länsstyrelsen.

Försvårande av uppnående av gynnsam bevarandestatus

Naturvårdsverket presenterar ingen vetenskapligt grundad analys eller underlag som visar att jakt på dessa två revirmarkerande vargar (varav en genetiskt värdefull varg av finsk-rysk härkomst) inte påverkar vargstammens möjligheter att uppnå en gynnsam bevarandestatus, trots att det är det grundläggande kravet i både art- och habitatdirektivet och jaktförordningen. Inget anförs heller om vad dessa två vargar, om de reproducerar sig, skulle kunna tillföra den skandinaviska vargpopulationen i form av valpar med nya gener och en inavelsnivå på 0, som i sin tur skulle kunna tillföra vargstammen såväl nya gener som bidra till att inavelsnivån sänks ytterligare.

Det är allvarligt, eftersom verket enligt fast praxis från EU-domstolen har den fulla bevisbördan för att ett undantag från förbudet mot jakt i art- och habitatdirektivet kan göras på vetenskaplig grund.

Vargtikens och hennes partners genetiska värde

Den aktuella vargtiken är av finsk-ryskt ursprung och är omvittnat värdefull för den skandinaviska vargstammens möjligheter att uppnå gynnsam bevarandestatus.

¹⁷ Bullmarksvargen, Perioden september 2006 – mars 2008, Rapport 2008-03-16", Länsstyrelsen Västerbotten.

¹⁸ Enarevargen i Västerbotten Vintern 2003-2004. Länsstyrelsen Västerbotten, 2011-09-01.

¹⁹ En sändarvarg i Västerbotten En ny pusselbit i kunskapsbilden, Länsstyrelsen Västerbotten, 2011-07-19.

Tiken har funnits i landet sedan 2010 och detta är tredje gången hon träffat en partner och hävdar revir. Första gången flyttades hon och hennes partner med helikopter och partnern dödades i illegal jakt. Andra gången sköts hennes nye hanne i det nu aktuella reviret i skydds jakt 130111 innan Förvaltningsrätten i Stockholm inahiberade jaktbeslutet.

Potentiell skulle tiken tillsammans med sin nye hanne kunna få ett antal valpar med en inavelskoefficient (F) som är 0, som i sin tur skulle kunna yngla i vargpopulationen och bidra positivt till den undermåliga genetiska statusen. Vad som är särskilt angeläget att beakta är hur mycket det betyder genetiskt att tiken i Junsele enbart är den andra genetiskt obesläktade tiken efter den tik i Nyskogareviret som grundade stammen? Och den första tik som vandrat in naturligt eftersom alla invandrare utom tiken i paret i Tiveden (som flyttades) har varit hannar. Hur mycket skulle det betyda det om det (med Junseletiken) skulle komma in nytt Mitokondrie DNA i den skandinaviska vargstammen? Enda sättet att få in tikens speciella gener i stammen är att hon får para sig och får valpar. Parningstiden inträffar i februari och yngling sker normalt i april maj.

Under lång tid har flera instanser bedömt tiken som mycket värdefull för den svenska vargstammen.

* Regeringen uttryckte i ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket under 2012 vikten av att denna varg tillåts leva²⁰ och anledningen var vargens genetiska status.

* På Naturvårdsverkets hemsida stod följande att läsa i januari 2013:

<http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/Jakt-och-vilt/Viltforvaltning/Genetisk-forstarkning-av-vargstammen/Fragor-och-svar-om-vargparet-i-Junseletrakten/>

”Varför är det viktigt att göra insatser för den här vargtiken?

Den aktuella vargtiken invandrade till Sverige 2010 och bär på gener som är mycket viktiga för den genetiska förstärkningen av den svenska vargstammen. Vargtiken har inte reproducerat sig i Sverige. Flytt av vargtiken har skett vid tre tillfällen under 2011 och 2012 till landets mellersta delar, men vid samtliga tillfällen har hon vandrat tillbaka norrut igen. Sannolikheten är stor att hon vid ytterligare en flytt skulle återvända till renskötselområdet. Vargtiken har under hösten 2012 hittat en partner och det vore värdefullt för den skandinaviska vargstammen om paret fick valpar våren 2013”.

Vargstammens genetiska status

Den svenska vargstammen är grundad av endast 5 djur (sju med de två nyligen invandrade vargarna som flyttats och bildat revir i Tiveden) och är i mycket hög grad isolerad från andra vargpopulationer österut (Finland och Ryssland). Det har medfört att vargstammen lider av allvarliga genetiska problem och en mycket hög inavel²¹ och har en genomsnittlig inavelskoefficient (F) på 0,24, vilket i stort sett motsvarar avkomma från helsyskon som har en inavelskoefficient (F) på 0,25.

²⁰ Regeringsbeslut 1:10, 2012-11-08. M201272959/Nm.

²¹ Undersökning rörande flytt och jakt på varg; delredovisning från Leverantör 4 på uppdrag av Naturvårdsverket (dnr 235-3697-10).

En starkt bidragande orsak till att vargstammen hålls så isolerad är att det inte, på grund av ständiga skyddsjakter, inte finns några vargetableringar inom renskötselområdet, vilket utgör över 50 % av Sveriges yta. Under 2007 tillkom två nya obesläktade invandrade hanvargar från Finland (varav en etablerade sig i Norge och en i Sverige), vars avkommor reproducerat sig i populationen och bidragit till att inavelsnivån tillfälligt sänkts från ett medelvärde högre än 0,3 till det nuvarande medelvärdet på 0,24.

Vi menar att vargtiken är av utomordentligt stort värde för att vargstammen ska kunna uppnå gynnsam bevarandestatus eftersom endast två svenska och en norsk obesläktad varg, som invandrat naturligt, har reproducerat sig i den Skandinaviska vargstammen sedan stammens två ursprungliga grundare (founders) reproducerade sig 1983. Därtill har ett finskt vargpar, som flyttades med lastbil från Norrbotten till Tiveden under 2013, reproducerat sig under 2013. En ytterligare sänkning av inavelsnivån kan förvänas som en effekt av att avkomman av dessa två djur ynglar, men i avsaknad av ytterligare invandring kommer effekterna så småningom att avklinga och inavelsfrekvensen (F) kommer åter att börja stiga. Enligt populationsgenetiska beräkningar behövs en hög kontinuerlig invandring för att inavelsänkningen till rekommenderade nivåer under 10% ska bli beständig. En invandring om 1 varg per generation leder inte till att inaveln sjunker mer än till högst 20% om populationsstorleken hålls liten.

Totalt uppgår alltså de genetiskt obesläktade vargar som reproducerat sig i den Skandinaviska vargstammen efter de två grundarna (founders) till fem, se tabell 1 nedan. Vargtiken är alltså en av totalt sex (6) genetiskt obesläktade vargar som bildat revir i Sverige efter det att vargstammen grundades av två obesläktade individer 1983.

Tabell 1. Immigranter till den Skandinaviska vargpopsulationen som har reproducerat sig

Årtal för första reproduktion	Antal vargar och kön	Plats för reproduktion
1983	Founders 2: 1 tik och 1 hanne	Nyskoga-reviret (Värmland)
1991	1 hanne	Gillhov--reviret (Jämtland)
2008	2 hannar	Galven-reviret, Sverige respektive Kynna-reviret, Norge
2013	2: 1 tik and 1 hanne	* Flyttade med lastbil till Tiveden i (Västra Götaland)

De genetiska problemen i vargstammen är väl dokumenterade, liksom angelägenhetsgraden av att ett stort antal nya obesläktade vargar måste ansluta sig till populationen för att bevarandestatusen ska bli gynnsam.

Vetenskapliga rekommendationer för att reducera inaveln i vargstammen, samt behov av immigration

En Internationell Expertpanel med vetenskapsmän (huvudsakligen populationsgenetiker), som anlätades av den tidigare rovdjursutredaren Lars-Erik Liljelund²² för att bedöma vargstammens genetiska status, fann att det primära målet på kort sikt för att bevara vargstammen i Sverige skulle vara att reducera den höga

²² The Panel was commissioned by the Large Carnivore Inquiry in 2011 and its report is enclosed in Annex 3 of SOU 2011:37.

inaveln och rekommenderade att inavelskoefficienten (F) skulle minska till under 10% under en 20-årsperiod²³. Panelens rekommendationer sammanfaller med tidigare rekommendationer av professorerna i populationsgenetik vid Stockholms Universitet, Laikre och Ryman, om att målet bör vara att få ned inaveln till under 5 eller 10% så snart som möjligt eller åtminstone under en period av fem varggenerationer (dvs. 20 år). Nedan följer några citat från dessa rekommendationer som är de bästa tillgängliga, adekvata vetenskapliga rekommendationer som finns för att reducera den höga inaveln och återställa den genetiska hälsan på kort sikt i vargstam-men. Ett sådant mål är helt i linje med, och ett kortsiktigt delmål i, den målsättning som föreskrivs för en långsiktigt livskraftig population i art- och habitatdirektivet och associerade riktlinjer.

Laikre och Ryman säger i en rapport till Naturvårdsverket 2009²⁴:

(p. 8) "Den nuvarande genomsnittliga inavelsnivån är mycket hög och ligger på c. 30% ($F=0.30$). Målsättningen bör vara att inavelsnivån reduceras till under 10% ($F<0.10$) snarast möjligt. För att uppnå detta mål inom 10 år krävs i storleksordningen 10-20 genetiskt effektiva immigranter per generation från en stor population. Detta motsvarar 2-4 genetiskt effektiva individer per år. För att nå målet under en period på 30 år (lika länge som det tagit att bygga upp dagens höga inavelsgrad) behövs minst 7-8 genetiskt effektiva individer per generation (c. 1.5 per år). Om immigration endast kan ske från en genetisk liten population ($N_e \leq 50$) kan målet inte nås oavsett vilken tidsperioden som betraktas."

(p. 15) "Vi rekommenderar målsättningen att reducera dagens extrema inavelsnivåer till under 10% ($F<0.10$) snarast möjligt. För att uppnå en sådan reduktion inom 5-20 år (1-4 varggenerationer) krävs i storleksordningen 5-10 genetiskt effektiva immigranter per generation (1-4 per år)".

Rovdjursutredningen sade i sitt delbetänkande 2011:

(Sid 42) "Utredningens bedömning är att för att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att inavelsgraden i det skandinaviska beståndet sänks betydligt. Målsättningen bör vara att minska inavelsgraden från dagens cirka 30 % till under 10 % genom att nya gener tillförs". [...] (Sid 42) "Hur stort det skandinaviska vargbeståndet behöver vara på längre sikt hänger samman med hur stort genetiskt utbyte som kan upprätthållas med vargbestånden i Finland och Ryssland. Det hänger också samman med hur stort genflödet är vidare österut och hur vargbestånden i Finland och Ryssland utvecklas." [...] (Sid 42) "Det kan ändå fastslås att det skandinaviska vargbeståndet behöver vara större än i dag för att inavelsgraden inte ska öka alltför snabbt vid isolering. Beståndet är för närvarande relativt isolerat och det kan inte uteslutas att det i framtiden, åtminstone tillfälligt, kan bli isolerat igen även om insatser görs för att öka invandringen. Ett dubblerat bestånd (500 individer) skulle ge en mer långvarig effekt av den sänkning av inavelsgraden som utredningen rekommenderar i ett första steg. Det gäller särskilt om invandringsnivåerna inte kan upprätthållas på längre sikt och inaveln börjar öka igen." [...] (Sid 44) "Utredningen vill framhålla att det skandinaviska vargbeståndet aldrig kan bli livskraftigt om inte inavelsgraden minskar. En sådan minskning kan enbart åstadkommas genom ett ökat genutbyte med vargbestånd i Finland och Ryssland".

²³ Møller Hansen, M., L. Wesley Andersen, J. Aspi, R. Fredrickson. 2012. Evaluation of the conservation genetic basis of management of grey wolves in Sweden. SOU 2011:37, Appendix 3.

²⁴ Laikre, L. & Ryman, N. 2009. Review av genetiskt kunskapsläge och bevarande – genetisk status hos dagens svenska vargppopulation. Bilaga 1:4 i Liberg et al. (2009) Förslag till åtgärder för att stärka den genetiska situationen för den svenska vargstammen. Redovisning av regeringsuppdrag (Dnr 429-8585-08 Nv), rapport från Naturvårdsverket.

Laikre and Ryman (2009)²⁵ har gjort beräkningar av vilken immigrationsfrekvens som är nödvändig för att uppnå det rekommenderade målet. Även Per Forslund (2010)²⁶ vid Sveriges Lantbruksuniversitet har räknat på behovet av invandring till vargstammen i relation till behovet av att sänka den höga inaveln. Laikre och Rymans och Forslunds beräkningar pekar på exakt samma behov.

Enligt denna samstämmiga forskning krävs en invandring om minst 0,8 – 1 varg per år för att vargstammens inavelsnivå ska kunna sänkas beständigt till en nivå under 10%. Även om man skulle tillföra en initial introduktion om så mycket som 20 obesläktade vargar krävs även därefter en lika hög kontinuerlig invandring därefter. Dessutom måste givarpopulationen vara mycket stor för att en sådan inavelssänkning ska vara möjlig genom invandring från en annan population. Är givarpopulationen liten och har tendenser till isolering och inavel, vilket är fallet med den finska vargpopulationen, blir det svårt att uppnå någon bestående inavelssänkning i längden. Alla dessa omständigheter innebär att den finsk-ryska tiken är av precis lika stort genetiskt värde för den skandinaviska vargstammen som hon uppgivits vara tidigare. Tivedenparet har inte förändrat något vad beträffar det förhållandet.

Detta stämmer väl överens med den uppskattning Naturvårdsverket gjorde under 2012 om att det behövs en invandringstakt om 7 genetiskt obesläktade vargar per decennium för gynnsam bevarandestatus ska uppnås vid den, av verket då, förslagna nivån på 380 vargar i Sverige. Detta förutsatte att man dessförinnan införlivat högst 20 vargar i den mellansvenska populationen senast 2014.

Hittills gjorda bedömningar av den Skandinaviska vargstammens gynnsamma bevarandestatus

Regeringen

I regeringens proposition (prp. 2012/13:191)²⁷ som antogs av riksdagen i december 2013, föreslog regeringen ett referensvärde för gynnsam bevarandestatus för den svenska vargstammen, 170 - 270 individer. Dessutom föreslog regeringen att riksdagen skulle besluta om att vargen i Sverige nu uppnått gynnsam bevarandestatus, trots att stammen långt ifrån uppnått de antal, spridning och genetisk hälsa som tidigare utredningar angivit som nödvändig. En följd av detta var att regeringen nu tonade ner behovet av genetiska förstärkningsåtgärder. När propositionen presenterades av miljöminister Lena Ek vid en presskonferens uttalade Ek att någon fortsättning på valputsättningsprojektet inte längre behövdes²⁸.⁷⁴

Naturvårdsverket uppger i ett beslut om licensjakt på varg 131219²⁹ att "I ovan nämnda proposition (a.a. s. 40)³⁰ gör regeringen följande bedömning gällande vargens bevarandestatus:

²⁵ Laikre, L. & Ryman, N. 2009. Review av genetiskt kunskapsläge och bevarande – genetisk status hos dagens svenska vargpopulation. Bilaga 1:4 i Liberg et al. (2009) Förslag till åtgärder för att stärka den genetiska situationen för den svenska vargstammen. Redovisning av regeringsuppdrag (Dnr 429-8585-08 Nv), rapport från Naturvårdsverket.

²⁶ Forslund Pär, 2010. Delredovisning av uppdrag rörande rovdjursförvaltningen (dnr 235-3697-10); frågorna 1-4 till Leverantör 2.

²⁷ Regeringens Proposition "En hållbar rovdjurspolitik". Proposition 2012/013:191.

²⁸ Miljöminister Lena Ek, presskonferens den 12 september 2013.

²⁹ Naturvårdsverket beslut om licensjakt 2014, 2013-12-19, Ärendenr: NV-08512-13.

³⁰ Den proposition som hänvisas till är Regeringens proposition En hållbar rovdjurspolitik, Prop. 2012/13:191.

”Mot bakgrund av att referensvärdena för populationsstorlek och utbredningsområde är uppnådda, av den starka populationsutvecklingen, av den förbättrade genetiken med minskad inavelsgrad och ökad genetisk variation, av den lyckade genetiska förstärkningen samt av en tillräcklig invandringstakt av vargar från Finland och Ryssland bedömer regeringen att vargen har en gynnsam bevarandestatus i Sverige.”

Att det finns ett *politiskt* beslut om att referensvärdena för varg är uppnådda är dessvärre inte detsamma som att det finns en *vetenskapligt och rättsligt* betryggande grund för detta. Föreningen har som en av flera anmälade parter på nära håll kunnat följa EU-kommissionens konflikt med den svenska regeringen om vargförvaltningen sedan 2010. En betydande andel av regeringens resonemang och utsagor om vargförvaltningen och regelverket har underkänts av Kommissionen.

Enligt vår bedömning är varken referensvärdet för vargens populationsstorlek eller utbredningsområde uppnådda. Den skandinaviska vargpopulationen har, tvärtemot vad som anges i beslutet inte uppnått en gynnsam bevarandestatus, utan består tvärtom av för få djur med alltför dålig genetisk status för att kunna anses som en livskraftig stam.

Populationsstorlek (Favourable Reference Population, FRP)

Regeringens bedömning vilar på att:

- a) – att en sårbarhetsanalys som resulterade i en minsta livskraftiga stam om 100 vargar är ett relevant underlag som inkluderar adekvata genetiska aspekter.
- b) - att ett godtyckligt ”påslag” på 200 vargar (till de 100 som sårbarhetsanalysen resulterade i) är en rimlig metod som ledet till ett vetenskapligt gediget värde.
- c) - att den nödvändiga invandringstakten för att hålla vargstammen genetiskt frisk är 1 immigrant per varggeneration (5 år).
- d) - att den nuvarande invandringstakten är 1,7 vargar per generation och väl uppfyller kravet om 1 immigrant per generation.
- e) - att inavelsgraden inte behöver sjunka mer än ned till 20% inom överskådlig tid.

Rovdjursföreningen har granskat regeringens argumentation och har allvarliga invändningar mot de påståenden regeringen framför.

a) För det första är den sårbarhetsanalys som åberopas inte relevant som underlag för en bedömning av bevarandestatusen, bland annat eftersom den helt saknar genetiska analyser av vad som behövs för att vargstammen ska vara livskraftig både på kort och lång sikt. Modellen analyserade t.ex inte immigration, genetik eller hur inavel påverkar vargars överlevnad.

b) För det andra täcker inte ett godtyckligt påslag om 200 vargar upp för de ofullkomligheter som finns i sårbarhetsanalysen. Påslaget om 200 är gripet ur luften och saknar vetenskaplig relevans. För att beräkna vad som behövs för att vargstammen ska överleva på längre sikt och kunna utvecklas i takt med förändringar i miljön, som tex nya sjukdomar och klimatförändringar, rekommenderar bevarandegenetiker helt andra metoder. För att uppnå långsiktig genetisk livskraft behövs en effektiv populationsstorlek (N_e) på minst 500.

c) För det tredje behövs enligt tidigare forskning en långt större *kontinuerlig* invandring än 1 varg per generation för en beständig sänkning av inavelsnivån till en rekommenderad nivå, som enligt flera samstämmiga populationsgenetiker bör ligga under 10%. För att åstadkomma det är behovet närmare en varg per år (5 vargar per generation) enligt de beräkningar som gjorts av Laikre och Ryman (2009)³¹ samt Per Forslund (2010)³².

d) För det fjärde är den nuvarande invandringen av obesläktade vargar från Finland/Ryssland som lyckats reproducera sig (fått valpar) otillräcklig, oregelbunden och slumpartad och SRF menar att det är svårt att hävda en solid och bestående trend på 1,7 vargar per generation. Att räkna trender beror alltid på hur man räknar och vilka tidsperioder man åberopar. Av de 31 år som vargstammen funnits i Sverige har det totalt kommit in fem nya vargar som fått valpar efter det att stammen grundades av "nybyggarparet" i Nyskoga 1983.

Viktigast är dock att oavsett om man åberopar en trend på 1,7 vargar per generation så är inte behovet om nästan en varg per år (5 vargar per generation) uppfyllt.

e) För det femte är det en mycket låg ambitionsnivå att sänka inavelsgraden till 20% som rimmar illa med de vetenskapliga rekommendationerna om att den bör sänkas till under 10% för att vargstammen ska kunna bli genetiskt frisk ur inavelshänseende.

Naturvårdsverket har ända fram till dess att riksdagen fattade beslut om den senaste rovdjurspropositionen (Prop. 2012/13:191) i december 2013, bedömt att vargens bevarandestatus inte är gynnsam. I beslutet om licensjakt efter varg 2013 (sid 12-13) uppgav Naturvårdsverket "att den nu beslutade jakten under alla omständigheter inte riskerar att förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus"³³. I samma beslut uppges (sid 9) anges att "Det totala antalet vargar i Skandinavien under vintern 2011-2012 uppskattades till mellan 260 och 330 vargar". Av detta förstås att Naturvårdsverket vid denna tidpunkt inte bedömde att en vargstam på mellan 260 och 330 individer hade uppnått gynnsam bevarandestatus. Det rimmar illa med att vargpopulationen något år senare skulle ha uppnått gynnsam bevarandestatus vid en storlek på 270 individer.

Den Internationella Panelen³⁴

Den panel av internationella forskare som knöts till rovdjursutredningen, gjorde samma rekommendation som Laikre och Ryman rekommenderat genom åren³⁵; nämligen att gynnsam bevarandestatus kräver minst

³¹ Ryman, N. and Laikre, L. (2009). Review av genetiskt kunskapsläge och bevarande-genetisk status hos dagens svenska vargpopulation. In Liberg, O., et al. 2009. Förslag till åtgärder för att stärka den genetiska situationen för den svenska vargstammen. Redovisning av regeringsuppdrag (Dnr 429-8585-08), rapport från Naturvårdsverket.

³² Forslund, P. (2010). Delredovisning av uppdrag rörande rovdjursförvaltningen (dnr 235-3697-10); Naturvårdsverket.

³³ Beslut om selektiv och riktad jakt efter varg 2013, Naturvårdsverket, beslut 30 januari 2013, Ärendenr: NV-01007-13.

<http://ow.ly/s8APa>

³⁴ Møller Hansen, M., L. Wesley Andersen, J. Aspi, R. Fredrickson. 2012. Evaluation of the conservation genetic basis of management of grey wolves in Sweden. SOU 2011:37, Appendix 3.

en effektiv population (N_e) om 500 och att man bör sikta in sig på en internationell metapopulation, som är sammanhängande genom tillräckligt genflöde, av den storleken. Panelen rekommenderade sålunda 700 vargar i Sverige under förutsättning att vargstammen har tillräcklig genetisk kontakt med en större sammanhängande vargpopulation i flera länder.

Rovdjursutredningen (SOU 2011:37)³⁶

Rovdjursutredningen föreslog 450 vargar som ett provisoriskt värde för gynnsam bevarandestatus i Sverige, i avvaktan på att de genetiska förstärkningsåtgärder som då fanns på agendan skulle få genomslag i populationen³⁷.

Rovdjursutredningen uppgav i sitt delbetänkande i april 2011 att vargstammen vid den tidpunkten inte hade gynnsam bevarandestatus³⁸. Skälen för detta uppgavs i utredningen vara:

(s. 47) "Det skandinaviska vargbeståndet har inte uppnått gynnsam bevarandestatus. Utredningens bedömning är att situationen är allvarlig men att det finns förutsättningar att förbättra den. Det stora problemet är den höga graden av inavel i det skandinaviska beståndet, som vida överstiger 10 %. Risken för ytterligare defekter orsakade av inaveln är stor. Ett inflöde av nya gener är helt avgörande för vargbeståndets framtid. I ett första steg bör åtgärder vidtas för att skapa ett större genflöde".

Det fanns vid tidpunkten för rovdjursutredningens bedömning (vintern 2010/2011) 257-291 (medeltal 274) i Sverige och i gränsreviren³⁹. Den svenska vargstammen uppgick vid den senaste populationsberäkningen vintern 2012/2013 till cirka 350 djur (döda vargar under inventeringsperioden är ej avräknade) baserat på en uppskattning efter antalet föryngringar i Sverige och i gränsreviren våren 2012, som uppgick till 35, av dessa saknades dock tre (3) föryngringar som observerats under sommaren under själva inventeringsperioden oktober 2012 – februari 2013, vilket innebär att en mer korrekt siffra är 320 vargar.

Naturvårdsverket kom senare själva fram till 380 vargar som minimum för gynnsam bevarandestatus i ett tillägg till vargförvaltningsplanen så sent som hösten 2012, under förutsättning att minst 7 obesläktade vargar tillkom per tioårsperiod – utöver de planerade "högst 20 obesläktade vargar" som riksdagen beslutat skulle tillföras till 2014⁴⁰. I Naturvårdsverkets komplettering till vargförvaltningsplanen (2012-10-19) "Populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige⁴¹", uppgavs de behov av invandring

³⁵ Ryman, N. and Laikre, L. (2009). Review av genetiskt kunskapsläge och bevarande-genetisk status hos dagens svenska vargpopulation. In Liberg, O., et al. 2009. Förslag till åtgärder för att stärka den genetiska situationen för den svenska vargstammen. Redovisning av regeringsuppdrag (Dnr 429-8585-08), rapport från Naturvårdsverket.

³⁶ Rovdjurens bevarandestatus, 2011. Delbetänkande av Rovdjursutredningen, SOU 2011:37.

³⁷ Mål för rovdjuren, SOU 2012:22.

³⁸ Mål för rovdjuren, slutbetänkande av Rovdjursutredningen, (SOU 2012:22).

³⁹ Ulv i Skandinavien Statusrapport för vintern 2010-2011. Høgskolen i Hedmark Oppdragsrapport nr. 1 – 2011 Petter Wabakken, Åke Aronson, Thomas H. Strømseth, Håkan Sand, Erling Maartmann, Linn Svensson, Mikael Åkesson, Øystein Flagstad, Olof Liberg og Ilpo Kojola.

⁴⁰ Regeringens Proposition "En ny rovdjursförvaltning". Proposition 2008/09:210.

⁴¹ Komplettering till vargförvaltningsplanen (2012-10-19):

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/varg/Forvaltningsplan-for-varg/komplettering-till-vargforvaltningsplanen-2012-10-19.pdf

Naturvårdsverket bedömde vara nödvändigt för att vargstammen ska uppnå gynnsam bevarandestatus. Detta mål övergavs av oklara anledningar, men även om målsättningen med NVs förslag då var att öka den genetiska variationen och just denna målsättning visade sig vara komplicerad av många anledningar, gäller exakt samma förhållanden med ett stort behov av immigration för att få ned inaveln i populationen, se vidare nedan.

I den senaste rovdjurspolitiska propositionen⁴², som antogs av Riksdagen i december 2013 finns inte längre något mål om att förstärka vargstammen genetiskt genom utsättning av 20 genetiskt obesläktade individer. Naturvårdsverket uppgav i november 2013 att de preliminärt inte några planer på att sätta ut vargvalpar från djurparker under 2014, och inga förberedelser har gjorts för detta vad vi känner till.

Av det uttalat mål som fanns i regeringens proposition 2009⁴³ att på artificiell väg stärka vargstammens genetik genom att sätta ut 20 obesläktade vargar i populationen, har under de fyra år som gått fram till dess att den nya propositionen i vilket målet övergavs antogs, endast en enda åtgärd realiserats; flytten av Tivedenparet.

Utbredningsområde (Favourable Reference Range, FRR)

Eftersom tillräcklig genetisk konnektivitet med obesläktade vargar krävs för att vargstammen ska bli genetiskt livskraftig är en sådan konnektivitet en förutsättning för att gynnsam bevarandestatus ska kunna uppnås. Immigrationsbehovet är stort enligt de simuleringar som gjorts av Ryman och Laikre (2009)¹³¹ samt Per Forslund (2010) och den faktiska genetiska kontakten av effektiv immigration (immigrerade vargar som reproducerar sig) är otillräcklig, oregelbunden och slumpartad.

Som riktlinje visar beräkningarna att det behövs en omfattande immigration i en storleksordning på omkring minst 0,8 - 1 varg per år enligt Rymans o Laikres (2009)⁴⁴ och Forslunds (2010)⁴⁵ beräkningar, vilka är de mest kvalificerade vetenskapliga data som finns framtagna idag.

Vargen är i princip helt utestängd från den norra halvan av landet (renskötselområdet som utgör 54 procent av landets yta), eftersom arten enligt politiska beslut omgärdas med sådana kraftiga restriktioner att den praktiskt taget inte får etablera sig i området. Samtidigt har myndigheterna utvecklat en praxis med att i princip (vi känner till få, om några, undantag) alla vargar som uppträder i den norra delen av landet skjuts i skydds jakt.

⁴² Regeringens Proposition "En hållbar rovdjurspolitik". Proposition 2012/013:191.

⁴³ Prop. 2008/09:210. s. 31: "att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen under de närmaste fem åren fram till 2014".

⁴⁴ Ryman, N. and Laikre, L. (2009). Review av genetiskt kunskapsläge och bevarande-genetisk status hos dagens svenska vargpopulation. In Liberg, O., et al. 2009. Förslag till åtgärder för att stärka den genetiska situationen för den svenska vargstammen. Redovisning av regeringsuppdrag (Dnr 429-8585-08), rapport från Naturvårdsverket.

⁴⁵ Forslund, P. (2010). Delredovisning av uppdrag rörande rovdjursförvaltningen (dnr 235-3697-10); Naturvårdsverket.

Hela den norra halvan av landet är därför, förutom enstaka och tillfälliga individer, helt vargtomma. Detta förhållande utgör själva grundorsaken till vargstammens svåra genteiska belägenhet och innebär också betydande svårigheter att åstadkomma det helt nödvändiga genetiska utbytet mellan vargar från den skandinaviska delpopulationen och andra vargpopulationer i öster.

Då det saknas vargetableringar liksom varg på det hela taget inom hela renskötselområdet förväras möjligheterna till en naturlig genetisk kontakt i så hög grad att förhållandet allvarligt försvårar vargstammens möjligheter att uppnå gynnsam bevarandestatus. Vargen har därför inte uppfyllt referensväder för utbredningsområdet eftersom detta område enligt art- och habitatdirektivet ska vara av sådan beskaffenhet att gynnsam bevarandestatus kan uppnås.

Slutssats: Den svenska vargstammen är därför genetiskt sårbar och svag och i stort behov av ett förstärkt och kontinuerligt inflöde av nytt genetiskt material och varje genetiskt obesläktad varg som kan reproducera sig är av mycket stort värde.

Ann Dahlerus

Generalsekreterare
Svenska Rovdjursföreningen

Svenska Rovdjursföreningen, Masthamnen, 116 30 Stockholm
Tel: 08-4414117
Organisationsnummer: 883202-3264

Bilagor

Naturvårdsverket 2013. Beslut om skydds jakt efter varg i Västerbottens och Västernorrlands län. BESLUT 2014-02-13, Ärendenr: NV-01032-14.

Bilaga 1) Av Naturvårdsverket spenderade kostnader i samband med Junsele-vargarna 2013

Bilaga 2) Renbete vintern 2013 - 2014